

לאורו

גליון 72
ויקהל, ה'תשע"ט

בעזרת ד'

עיונים לאור תורתו של מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

אדם
ואמונה

ביקורת המקרא (א)
הרב אורי שרקי

"ישוב
אל עצמו"

לשתף את הגוף
יובל פרוינד

"בינו
שנות
דור ודור"

"הצופה לבית ישראל"
הרב אבישי אלבוים

באור
צעיר

חיים בסרט?

אורו לילדים

הקדושה השלימה שבטבע
הרב שלמה לוי

ביאור
ל"אורות
התחיה"

מעמדות ההתגלות האלוקית
הרב רא"ם הכהן

ההשכלה הנגלית לקודש
אלדד פרי

ביאור
ל"אורות
הקודש"

"...כשבאים להשכלה עליונה זו - של הקדושה השלמה שבטבע,
הכוללת בקרבה גם כן את הקדושה שלמעלה מן הטבע והמתנגדת אל הטבע,
אז המלחמה חודלת לגמרי, מידת הדין מתבסמת, והכל נוטה כלפי חסד..."

(אורות התחיה, כח)

אורו אלבנים

שלום לכם חברים,

"כל יום ויום מחיי האדם הוא שקול (= שוה) בערכו הרוחני מכל הימים שקדמו לו ביחד... ועוד הוא מוסיף עליהן את חדושו (= מוסיף על הימים הקודמים עוד התקדמות חדשות)"

(שמנה קבצים א', תרג)

שנזכה ללכת לאורו.
שלכם, אורי ומורי.

לכבוד חדש אדר החלטנו להוסיף שמחה בבית, ולהשתדל להמנע ממריבות. לא קל לנו לותר, ולהתאפק מלכעס. אבל האמת היא שעם הזמן אנחנו מרגישים שזה הולך ונהיה קל יותר.

הרב קוק מלמד אותנו שכל יום בחיינו שוה כמו כל הימים שהיו לפניו. מדוע? מכיון שבכל יום אנחנו מתגברים על משהו, לומדים משהו, והאישיות שלנו גדלה. כך כל יום בעצם כולל בתוכו את מה שעשינו בימים הקודמים.

שיחה בשנים

מחיי הרב

מורי: כָּלֵן כָּבֵר סָפְרוּ לָמָּה הֵן יִתְחַפְּשׁוּ. רַחֲלִי - לְסִינִית, נַעֲמָה - לְמוֹכֶרֶת מִמֵּתִיקִים. כָּלֵן כָּבֵר סָפְרוּ אִיזוֹ תַחֲפֹשֶׁת בְּחָרוּ חוּץ מִנוּעָה. אֲנִי חִיבֶת לְדַעַת לָמָּה נָעָה תַתְּחַפְּשׁוּ!

אורי: אֶת יוֹדַעַת, הֵרֵב קוֹק הִיָּה אִישׁ צָבוֹר. מִתְקַף תְּפִקִּידוֹ צָרִיף לְשִׁמַּע אֶת הַחֲדָשׁוֹת, לְקִרָא עֵתוֹנִים. לְדַעַת מָה הֵהוּא אָמַר וּמָה הַשְּׁנֵי עָשָׂה.

אֲבָל לְפָנַי שְׁנַפְטֵר הוּא הַפְּסִיק לְקִרָא עֵתוֹנִים. הוּא אָמַר שְׁכַעַת הוּא כָּבֵר אִינוֹ דְמוֹת צָבוֹרִית, וְלָכֵן אֵין לוֹ צָרִף לְדַעַת אֶת הַחֲדָשׁוֹת.

אֲנִי חוֹשֵׁב שְׁגָם אֲנַחְנוּ לֹא חִיבִים תְּמִיד לְדַעַת הַכֹּל עַל כָּלֵם וְשִׁתוּכְלִי לְחֻכּוֹת עוֹד קָצֵת כְּדִי לְדַעַת לָמָּה נוּעָה תַתְּחַפְּשׁוּ. וּמָה עִם הַתְּחַפְּשׁוֹת שְׁלָךְ?

* מעבד מתוך אוצרות הראי"ה עמ' 60

השלימו את החסר מתוך האוירים שלפניכם.

אֲבָרְהֵם יִצְחָק הַצֶּעִיר שָׁב לְבֵיתוֹ שְׁבַגְרִיבָה. _____ חִכְתָּהּ לוֹ בְּחֶדְרוֹ. אֶת _____ מֵלֵא רִיחָם שֶׁל הַ _____ וְהַמֵּאֲכָלִים הַטְּעִימִים שֶׁבָשְׁלָה אָמוֹ.

אֲבִיו וְאָחִיו נִהְנוּ לַ _____ אֶת נִגּוֹן לְמוֹדוֹ. אֶךְ עַד מְהֵרָה הִרְגִישׁ בּוֹדֵד בְּלִמּוּדוֹ. הוּא הִבִּין כִּי עָלָיו לְצַאֵת שׁוֹב לְדָרֶךְ וְלִמְצֵא מְקוֹם בּוֹ יוֹכֵל לְלַמֵּד יַחַד עִם תַּלְמִידֵי חֻכְמִים נוֹסְפִים.

המשך בשבוע הבא

הקדושה השלימה שבטבע

משנה כח, אורות התחיה

הרב שלמה לוי

"חביבים ישראל שבכל מקום שגלו שכינה עמיהם".
הגלות לעם ישראל היא בכחינת צמצום ההופעה
האלוהית בעולם.

"מפני חטאנו" - השכינה "גלתה עמנו" ונסתלקה
לגנזי מרומים ואינה מופיעה בשלימותה כראוי
לה, ולנו. השכינה המתגלה בגלות שירדה יחד
עימנו, כשרונה הוא להעמיד קדושה המתנגדת
לטבע.

מאידך, קדושת ארץ ישראל הכוללת את אחדות
הקודש העליון, מלמדת אותנו לרכוש כבוד
והערכה לטבע המהווה את המצע הנכון שעליו
תופיע הקדושה בשלימותה.

סעודה לצדיקים

בכמה מקומות מתאר המדרש את הסעודה
שיעשה הקב"ה לצדיקים לעתיד לבוא, בתיאורים
אלו 'בהמות שור הבר ולויתן' ניצודים על ידי
הצדיקים. בעלי החיים ענקים אלו שוחטים
זה את זה, 'לויתן ושור הבר' שניהם נופלים
במלחמתן ובשרם נעשה סעודה לצדיקים.

משל זה מתפרש באופנים שונים, בעומקים
ובתכנים שונים:

שור הבר והלויתן, מסמלים שני כוחות אדירים
וחזקים: 'הקודש' ו'הטבע'. שני אלו מבקשים את
אחיזתם במציאות.

הקדושה שבטבע היא קדשת ארץ-ישראל, והשכינה
שירדה בגלות עם ישראל הוא הכשרון להעמיד קדושה
בנגוד לטבע. אבל הקדושה הלוחמת נגד הטבע אינה
קדושה שלימה, צריכה היא להיות בלועה בתמציתה-
העליונה בקדושה העליונה, שהיא הקדושה שבטבע
עצמה, שהוא יסוד תיקון עולם פלו ובסומו הגמור,
והקדש שבגולה יחבר אל קדש הארץ, ו"עתידין
בתי-כנסיות ובתי-מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ-
ישראל".

קדושה שבטבע וקדושה מתנגדת לטבע

רבנו בחיי אבן פקודה כותב בספרו "חובת
הלבבות" "כל אשר נוספה הארץ ישוב, נוסף השכל
חורבן" (שער הפרישה)

הבנה זו של רבנו בחיי מלמדת אותנו שבכל עת
בה אנו מוכרחים להתעסק בענייני העולם הזה,
הדבר גורם מטריד ומעכב לקניין השלמויות
שבענייני העולם הבא.

לכן, יש תמיד צורך להשתדל ולמעט בהתעסקות
זו, עד כמה שאפשר, לכל אדם כפי מעלתו.
תפיסה זו הרואה בפרישות מן החומר את עצם
המעלה העליונה, את מהות הקדושה, ולא כשלב
ביניים בלבד או קומת יסוד התחלתית, לבנין
השלימות האחדותית, היא נכונה לדעת מרן הרב
זצ"ל בשנות הגלות בחוץ לארץ, כאשר השכינה
'גלתה' עם ישראל.

הגיליון מוקדש לע"נ

ר' אברהם בן פריחה ז"ל • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל • ר' אברהם בן לאה ז"ל

ותוחמת את מרחבי החיים, ואינה מאפשרת את ההתעסקות בחומר ובטבע. לאור ההבנה הזאת משתנה יחסה אל עולם החומר והטבע ומאפשרת לו להופיע בצורה אחדותית ושלימה של קודש וחול מאוחדים ומתוקנים.

כוחות הנפש שבאדם, הם בעלי יכולת להתעדן, ולהתקדש, ולכוון את התנועה הפנימית שלהם כלפי הקב"ה, תהליך של העלאה כלפי מעלה לשורש האלוהי שלהם. ככל שהאדם פועל בכוח ההתמרה של הנפש האלוהית שלו כלפי מעלה אל השורש הרוחני שלו כך מהלך חייו הולך ומתקדש ומתעלה.

אכן, העולם ספג שנים רבות של פסילה והתנגדות לעולם הטבע, הקודש העליון תובע עבור העולם השלם שעתיד להתגלות, את עולם הטבע המתוקן. אמנם, כשמתקרבים אל עולם הטבע מבלי ההגנה וההנהגה הנכונה, אנו מתלכלכים אנו בזוהמתו של הטבע הלא מתוקן.

לחשי ההויה

תלחש לי סוד ההויה כולה:

חיים לי יש קח נא קח, אם יש לך לב ובלב דם שרעל יאוש לא זיהמהו.

ואם ליבתך ערלה

תלחש לי ההויה-

ויפיי לא יקסימן-

סורה מני סורה

הריני לך אסורה.

אם כל צפצוף עדין,

כל יופי חי, לא הדר שירת קדש

אך זרם אש זרה בך יעוררו,

סורה מני סורה הריני לך אסורה.

ודור יקום וחי

ישיר ליופי וחיים,

ועדנה בלי די

יינק מטל שמים.

ומהדר כרמל ושרון שפעת רזי ההויה

תקשיב אזן עם חי,

ומעדן שירה ויפי חיים אור קדש ימלא,

וההויה כלה לו תדובב: בחירי הריני לך מותרת.

(מרו הרב קוק)

אך למעשה ההבנה היותר עמוקה מלמדת אותנו שאין הקודש ואין הטבע צריכים דווקא לנצח או להכריע זה את זה, אלא הקודש העליון מאחדם מבלי לקפח אחד משניהם, במקום העליון הזה נמצא השורש של שניהם והם מאוחדים.

המדרש מוסיף ושואל:

האם השחיטה כשרה?! "הצדיקים אומרים: שחיטה זו כשירה היא? וממשיכים ושואלים: ולא כן תניין: "הכל שוחטין ובכל שוחטין חוץ ממגל קציר והמגרה והשיניים והצפורן מפני שהן חונקין? והתשובה: אמר הקדוש ברוך הוא 'תורה חדשה' מאתי תצא - חידוש תורה מאתי תצא".

ופירוש הדבר: השחיטה - מבטאת את ביטול המתח בין עולם הקודש והחול, וכוונת השאלה 'האם שחיטה זו כשרה?' כלומר האם צריך לבטל את המתח הזה? התשובה היא כי לעתיד לבוא "תורה חדשה מאיתי תצא" כוונתה שלא יהיה מקום למתח הזה בין חומר לרוח אלא תתגלה המציאות השלימה בפשטות, בבריאות, בנורמאליות שבחיים, בשכל ובהרגשה.

כְּשֶׁבָּאִים לְהַשְׁכִּילָה עֲלֵיוֹנָה זֹו שֶׁל הַקְּדוּשָׁה-הַשְּׁלֵמָה שְׂבִטְבֵּעַ, הַכּוֹלֵלֶת בְּקִרְבָּהּ גַּם כֵּן אֶת הַקְּדוּשָׁה שְׁלֵמָעֵלָה מִן הַטְּבַע וְהַמִּתְנַגֶּדֶת אֶל הַטְּבַע, אִזּוּ הַמִּלְחָמָה הַחֹדְלֶת לְגַמְרִי, מִדַּת הַדִּין מִתְבַּסְּמֶת, וְהַכֵּל נוֹטָה כְּלַפֵּי חֶסֶד.

כָּל הַפְּחוֹת שֶׁבָּאֲדָם הַפְּרָטִי נִרְאִים בְּעֵדֵינוֹתָם הַמְרוֹמָמָה, כְּפִי מַה שֶׁהֵם בְּטַבְּעָם, וְהָרִי הֵם קְדוּשִׁים וּמוֹכְשִׁים לְעֵילָיו הַיּוֹתֵר עֲלֵיוֹן, וְהָאוֹר שְׁלֵמָעֵלָה מִן הַטְּבַע עוֹמֵד אֲצוּר בְּהֵם לְעַת הַצָּרָה, וְהָאָדָם חָשׁ בְּקִרְבּוֹ חוֹפֵשׁ שֶׁל נוֹעַם-קֶדֶשׁ, וְ"יִמַּד עֲצָמוֹ כְּאֵלוֹ קְדוּשׁ שְׂרוּי בְּתוֹךְ מַעְיו, שֶׁנֶּאֱמַר: בְּקִרְבְּךָ קְדוּשׁ".

קודש קודשים

כשבאים להשכלה עליונה, היינו לתפיסה מעמיקה, רואים שאין סתירה בין הקודש והטבע, וממילא המלחמה 'חודלת'. הקדושה הרגילה נלחמת בטבע שלא מתגלים בו צדדי קודש, אך כאשר הקדושה מבינה שגם הטבע יונק מהשורש העליון מקודש הקודשים שבו הטבע והקודש מאוחדים, מסתיימת המלחמה!

מידת הדין, אשר בוררת ומנהלת את היחס לכל יציאה מהסדר הנכון והמתוקן, אשר מקבילה

מעמדות ההתגלות האלוקית

הרב רא"ם הכהן

בא לידי ביטוי גם בתורה שניתנה בכל אחד מהמעמדות, כפי שהוסברו הדברים בשעתם.

בבניית המשכן

בסוף פרשתנו, אחרי חודשים ארוכים של עבודה, מסתיימת מלאכת בניית והרכבת המשכן. הענן מכסה את אוהל מועד, כבוד ד' מלא את המשכן - ומשה רבינו, שעמל וטרח על כל העניין, לא יכול להיכנס פנימה, והוא נשאר מחוץ לאוהל!

התגלות זו, המתוארת בסוף הספר, דומה להתגלות הראשונה שתיארנו: התגלות בה ד' מופיע במציאות וממלא אותה, כך שלאדם אל מול נוכחות אלוהית גדולה שכזו, אין כל מקום, חשיבות או יכולת פעולה. אין משמעות לאדם הסופי.

בראשית הספר הבא, ספר ויקרא, מופיע הפתרון שמציע המשכן לעניין זה:

ד' קורא אל משה, ומלמד אותו את הדרך למעשים שמכוננים מפגש אנושי עם האלוקות, את דרך עבודת הקרבנות והמשכן. על ידי פעולה אנושית ניתן ליצור קשר ומגע עם ד', וזו תביא להתגלות מהסוג השני. התגלות שונה מזו הראשונה, והופעתו של הקב"ה בה היא קטנה יותר ומצומצמת; הדבר מתבטא אפילו באופן חזותי במילה "ויקרא", **בה האות א' נכתבת בגודל קטן יותר משאר המילים,** כביכול הקטין הקב"ה את עצמו בהתגלות אל

במהלך ספר שמות קראנו על שני מעמדות גדולים של התגלות אלוהית:

האחד - בפרשת יתרו, במעמד הר סיני, בפרק יט, והשני בפרשת משפטים - בכריתת הברית בפרק כד. בכל אחד מאירועים אלו נגלה כבוד ד', בכל אחד מהם משוחח משה ביחידות עם ד', ובכל אחד מהם משולב גם המזבח - כחלק מן ההתגלות.

למעשה, כל מעמד שכזה מורכב גם מההתגלות האלוהית, היינו ההופעה של כבוד ד', אשר מולה עומד האדם בטל ופאסיבי, אך יש בו גם פעולה אקטיבית של האדם - העלאת קרבן על המזבח.

ברם, בעוד שבהתגלות הראשונה, בפרק יט (הציוויים שבסוף פרשת יתרו), **המזבח מופיע רק אחרי ההתגלות וההתייחסות** אליו היא עקרונית, על אופן ההקמה וכיו"ב, הרי שבהתגלות השניה המזבח מקדים את ברית האגנות' ושם מפורטת עבודת הקרבנות באופן ממשי. הבדל זה מכונן אופי אחר של קשר: במעמד הראשון, בו קדמה ההתגלות, היה משה בטל לחלוטין, והוא לא יכול היה להתמודד עם המעמד - בשעה שבה נשמעו עשרת הדיברות, על פי פשוטו של מקרא, היה משה יחד עם כל העם למרגלות ההר.

בשונה מכך, במעמד השני, בו קדמה הפעולה האנושית על המזבח להתגלות, משה עלה ההרה כדי לקבל את הלוחות השניים. ההבדל

שאיפה להופכו למשכן ולמקדש לקב"ה? על פי המתואר בספר יחזקאל, ההתגלות האלוהית שבבית השלישי דומה, במהותה ובלשונה, להתגלות שהייתה בבניין הבית הראשון.

הרמח"ל בספרו "משכני עליון" מלמד אותנו כי הבית השלישי לא ייבנה במתכונתו של השני, אלא שהמזבח יבוא עם ובעקבות ההתגלות, הגדולה ממידת האדם ומבטלת אותו.

הרמח"ל מתאר את הבית השלישי שייבנה במהרה בימינו שיהיה שונה הן מהבית הראשון והן מן הבית השני וכך כותב הרמח"ל:

"אבל לעתיד בהגלות הראשית הנעלם... תהיה השלוה רבה יותר מאד, ושאחריה לא יהיה הפסק כלל. ונמצא שכל הדברים הולכים אחרי מקורם... ובהיות המקור נשגב יותר, ישתנו על פי כל הדברים כולם. על כן שינויים רבים יהיו בעולם בזמן ההוא. וכל שכן הבית הקדוש... כי הוא המקום ממנו תוצאות חיים לכל אשר נברא בכל העולמות, כי על כן ישתנה מאד ממה שהיה בראשונה... והעתיד [הבית השלישי] בסוד הראשית הנעלם שלא נגלה עדיין עד היום הזה:"

כך גם מרן הרב קוק זצ"ל מתאר בלשונו הרחבה את הבית השלישי בשונה משני הבתים וכך הוא כותב:

"המקדשים שכבר היו, מעשה ידי אדם, ... ובית ד' [הבית השלישי] יבנה מעשה אלהי עולם כולו, הדום החסד והאורה המוחלטה, מכון הצדקה המאושרה... בצדקה תכוני, רחקי מעושק כי לא תיראי נממחיתה כי לא תקרב אליך.... ונלוו גוים רבים אל ד', והיו לי לעם, וביתי בית תפילה יקרא לכל העמים....". (שמונה קבצים ז, קעד)

האדם שלאחר החטא. ספר ויקרא מלמד את משה, ואותנו, שישנה דרך שיכולה להביא את האדם אל הקודש פנימה..

בבניין הבית הראשון ובבניין הבית השני

בבניין בית המקדש הראשון אנו נתקלים בהתגלות מן הסוג הראשון: אחרי סיום בניית הבית והצבת כלי המקדש במקומם, כבוד ד' ממלא את הבית, והכהנים אינם יכולים להיכנס פנימה, ממש כשם שמשא לא יכול היה להיכנס לאוהל מועד.

בעיון בלשון הכתובים נמצא שהכתוב משתמש אפילו באותן המילים בהן נעשה שימוש בפרשתנו. ההתגלות היא מליאה, מוחלטת, כזו שאינה משאירה מקום לפעולת האדם, ופעולה זו מתאפשרת רק לאחר שהקב"ה מצמצם עצמו ופותח פתח לעבודה.

בבית המקדש השני, לעומת זאת, מתוארת מציאות של עבודה אנושית הקודמת להתגלות: הכלל ההלכתי שנפסק הוא ש"מקריבין אף על פי שאין בית". האדם פועל את פעולתו, מתאמץ ומשתדל לתקן את המציאות כדי להכשיר אותה לקבלת שכונה, ובשעה שעולה הרצון מלפני ד' - הוא אכן שורה ומתגלה במשכנו ובעולמו.

ובבית המקדש השלישי?

ומה יהיה בבית המקדש השלישי? האם ההתגלות תקדם למזבח, או שמא המזבח יקדם להתגלות? מהו אופן עבודת ד' הנדרש מאיתנו כיום - האם לעמוד מתוך ביטול גמור לרצון האלוהי המתגלה בעולם ומנהיג אותו, או שמא עלינו לפעול ולתקן את עולמנו, מתוך

"המטרה עצמו מגאוה יכול לשוב בתשובה שלמה בלא שום מניעה כלל, אפילו מהעוונות שמעכבים את התשובה"

(הרב קוק, מידות הראיה, גאוה ה)

ההשכלה הנגלית לקודש

מערכת חכמת הקודש,
אורות הקודש, פרק מט

אלדד פרי

מן החומר לתקופה קצרה. בכל מקרה, התגברות על ההתמכרות ללא הליך גמילה, רצויה ועדיפה.

"כשם שהגופניות בהשפעתה סותרת את ההרחבה הרוחנית, ומתוך כך נחא להו לצדיקיא למתבר גרמייהו בגין יקרא דקוב"ה, כך ישנם צדיקים, שמעלימים עין מכל השכלה נגלית, כדי שתהיה דעתם פנויה וצלולה להשכלות הרוחניות העליונות, הגנוזות, שהן נחשבות לגבי הנגלות, כרוחניות לגבי גשמיות".

הצרכים הגופניים הטבעיים לא תלויים ברוחניות. תינוק רעב, צמא, עייף וכו', כל זאת בשעה שאין באפשרותו לחוות חוויה רוחנית. נראה, על פניו, כי החומריות והרוחניות אפילו סותרים זה את זה.

הרב הנזיר זצ"ל לא פירש את המשפט הזה כפשוטו. בשיעורו "חוג הראי"ה" (על פרק זה טרם פורסם), עומד לעלות איה"ה על מכבש הדפוס בהוצאת 'נזר (דוד)', הוא מביא את דברי הזוהר בפרשת בהעלותך, שהוזכרו כמה פעמים, לפיהם לתורה יש גוף ולבוש ונשמה. את נשמת התורה אין אנו פוגשים בפשט המילים המופיעות בתורה, אלא באמצעות לימוד תורת הסוד. דברים אלו יוצאים מההבנה הפשוטה של דברי הרב בפתח לפרק זה.

תרגומו של המשפט: **"ניחא להו לצדיקיא למתבר גרמייהו בגין יקרא דקוב"ה"**, הוא: "נוח להם לצדיקים לשבור עצמם בשביל כבוד הקב"ה". המשפט בזוהר שונה במקצת, אך כוונתו זהה (ראה: זהר, ח"ב, דף קצח, א).

נמצא, כי בשל סתירת החומריות את המעלה הרוחנית, נוח להם לצדיקים להימצא בנחיתות חומרית. אמנם רבי משה קורדיברו (הרמ"ק), אומר שהנהגה זו תקיפה בתקופת הגלות, כאות הזדהות של הצדיקים עם עונייה של השכינה, אך הנהגה זו הייתה (ועודנה) מנת חלקם של יחידים, הן מתוך בחירה והן מכורח המציאות.

גוף ונפש

שאלת הקשר בין הגוף לנפש, עברה רפורמציה רחבה במאות השנים האחרונות. לפני אלפיים שנה היה ברור לכל אדם כי הוא מורכב מגוף פיזי ונפש רוחנית, היום - הגישה הרווחת בפקולטות למדעי המוח היא הפוכה, היינו - אין לאדם אלא גופו בלבד.

באופן אירוני, הראשון שהעלה את המודעות לבעייה הפסיכופיזית (body-mind problem), הוא לא אחר מאשר הפילוסוף רנה דיקארט. דווקא הוא שכתב את ספרו 'הגיונות על פילוסופיה ראשונית' כדי להוכיח שהאדם מורכב מגוף ונשמה (וגם להוכיח את מציאות האל), העלה בעיה הנפתרת בעת החדשה על ידי פילוסופים ומדענים, באמצעות מסקנה הפוכה ממה שהוא בא להוכיח.

הדיון בבעיה הפסיכופיזית, עוד יבוא איה"ה ואין כאן מקומו. בפרק זה דן הרב זצ"ל ביחסים התמידיים שבין הגוף לנפש ובנטיות הצדיק, המבקשן להתעלות מעל המציאות הגשמית, לצד הכרחיות חיי הגוף בעולם זה.

להבדיל מהנצרות, האיסלאם ודתות נוספות, התורה לא רואה בעיני הנפש ערך כשלעצמו. עבודת האדם בעולם היא להעלות את המציאות הנמוכה, הנובעת מתאוהו בלבד, למציאות גבוהה, במסגרתה פועל האדם בעולם החומר בשל אידיאלים רוחניים גבוהים.

לכאורה, המעשה דומה: אכילה, שתיה, סיכה, יחסי אישות וכו', אך החיבור האישי יהיה ממקום של קדושה ולא ממקום 'זוהמת הנחש'. מה שמבדיל את האדם משאר הבריאה, הוא יכולתו לכוון את מעשיו למקום גבוה, ולהיבדל מן הסיטרא אחרא.

לעיתים, בשעה שאדם נעשה שכוי בידי התאוהו לחומר, לשם הנאה בלבד, יש צורך לשבור את תאוותו הגדולה. כמו כל גמילה מהתמכרות, יש תהליך אפשרי כזה לאדם הכולל התנערות מסוימת

חיצונית. סוף כל סוף הגוף הוא מרכבת הנשמה ומי מעוניין במרכבה שכורה? כמו כן, כל הידיעות בעולם מצויות בתוך חכמת הקודש ועל כן, הפחד מהכרתן הוא פחד שלא לזהות את מגמת הקודש שבהן!

אדרבה, אומר הרב בהמשך: **"וככל אשר יוסיף רכוש עיוני, יוסיף עצמה רוחנית לנשמתו"**. בקודש ובחול!

"ועיקר הזהירות היא דרושה בהשפעתה הנגלית של המטפיסיקה. שהיא גם כן השפעה רוחנית, ומין במינו מחריב, עד אשר יבנה ויכונן כח הקודש במלא המובן".

"מין במינו מחריב" הוא מושג המובא ממסכת זבחים (דף ג, א). אם אדם שחט חטאת וחשב שהוא שוחטה לשם עולה, הרי שאותו קורבן פסול. גם חטאת וגם עולה הם 'קדשים'. על כן **"מין במינו מחריב"**. אך אם היה חושב על 'חולין' הרי שהיא כשרה (אמנם לא מרצה כדברי אביי שם, דף מו, ב), משום שמין שלא ממינו - לא מחריב.

על כן, על אף ומותר וצריך ללמוד דברי חול, יש להכפיףם אל הקודש, שכן הלימוד ההפוך יכול להוביל לחורבן, כפי שאכן קרה לחלק מהחברה האקדמית המערבית.

"אז יוכל להסתכל בכל הצדדים הרוחניים, בנגלות ובנסתרות, בקודש ובחול. וככל אשר יוסיף רכוש עיוני, יוסיף עצמה רוחנית לנשמתו, והגלוי יבחין לו את הנסתר, והחול את הקודש".

מקולות מים רבים אדירים משברי ים אדיר במרום ד', עדתך נאמנו מאד, לביתך נאווה קדש ד' לאורך ימים. ובאורך ימים כלולים הם כל הימים וכל ההשפעות, כל ההופעות וכל ההזרחות, כל המדעים וכל ההרגשות, כל צדדי ההסתכלות, וכל ארחות הדעה".

הפסוקים אלו המובאים בקטע זה אינם מקריים. כמו תמיד מדובר בהרחבת הסודיות אשר בפרק. כדי להגיע למצב בו אדם נמצא באיזון הנכון, בו הגלוי מלמד אותו את הנסתר והחול מתחבר בעיניו אל הקודש, יש צורך לעלייה עד שורש הבינה, המכונה **"מים רבים"**. כך פירש הרב הנזיר על פי הזהר.

וראה גם: דברי הזהר, ח"א, דף קצז, ב, כי הארת המוחין דז"א (דזעיר אנפיו) באה מן הבינה ויוצא מכך כי שורשי ההנהגה בעולם הזה מגיעים מן הבינה. לשון הזהר דומה ללשון הרב בקטע שלפנינו **"דבר אחר, עלמא דאתי איקרי נעם, וכד איתער עלמא דאתי, כל חדו וכל טיבו וכל נהורין וכל חרו דעלמא איתער ובגנין כן איקרי נעם"**. ו'עלמא דאתי' הוא כידוע - הבינה.

"וכשם שהמעלה העליונה ביותר היא לבוא למדת השלום, שלא תפריע הגופניות כלל את הזוהר הנפשי, ואדרבא בכל אשר יוסיף הגוף אומץ, יאדיר הכח הרוחני, כן ישנה מעלה עליונה כזאת, שכל מה שיגדל כח ההשכלה הנגלית יגדל כח הידיעה הנסתרת, וחריפות סקירתה, בעומק רעיונה".

תאווה, התמכרות וטהרה

המצליח להתגבר על היסוד החומרי של התאווה ופועל מתוך מקום של האידיאל העליון, עובר רק את מחצית הדרך. המחציתה השנייה, היא זיהוי כל הקיים כמשתלשל מהעולמות העליונים. ברור הדבר כי מי שטרם פינה את מקום תאוותו החומרית לא יכול לחיות בהרמוניה בין העולמות העליונים לעולם התחתון ועל כן, בין היתר, לא יכול לזהות את מגמת העולם הזה, ככזו שמופיעה במקור באורות עליונים, כדרך שמלמדת אותה תורת הסוד.

זו הסיבה שמהרח"ו, בהקדמתו לכתבי האר"י (מובא בראש 'עץ חיים' לאריז"ל) מזהיר כי סודות תורת הקבלה לא מתגלים למי שלא פינה עצמו מתאוות החומר. המכור - צריך הליך גמילה תחילה. הלומד את תורת הסוד, על אף שאינו שומר תורה ומצוות, מתחבר לסיטרא אחרא, לצד הטומאה ומחזק אותו. אך מי שלומד את תורת הסוד בטהרה, משתתף עם הקב"ה בכריאת שמים וארץ חדשים, הוא בורא מציאות בעולמות העליונים. רעיון זה חוזר על עצמו כמה פעמים בספר הזוהר.

"וכשם שעצם ההפרעה שהגופניות מפריעה את הנפשיות איננה באה מצד חיזוק הגוף בעצם, כי, להפך, הגוף צריך ומוכרח להיות בריא ושלם, לצורך ההזרחה הנפשית, אלא עיקר הדבר תלוי בהקישור הרעיוני אשר עם הגופניות, כן לא יזיק לרוחניות עצם הידיעות המעשיות של העולם והחיים, וכל ארחות השימוש שבהם, גם בראשית המדרגה".

יש להיזהר מאלה האומרים שגופניות כחושה ושבורה, היא תנאי ללימוד תורת הסוד. הרב זצ"ל מזהיר מזה מאוד. **"הגוף צריך ומוכרח להיות בריא ושלם, לצורך ההזרחה הנפשית"!!!**

בספרו 'אורות התשובה' מחדש הרב מושג בעולם התשובה: **'תשובה גופנית'**.

גם המחשבה שלימוד מדעים ושאר חכמות הוא תנאי המפריע לאדם להתקדש ולהבין את תורת הסוד אין לה מקום בתורת הרב: **"כן לא יזיק לרוחניות עצם הידיעות המעשיות של העולם והחיים, וכל ארחות השימוש שבהם"...** הקב"ה לא מעוניין בגוף כחוש ולא באדם נטול השכלה

ביקורת המקרא (חלק א)

הרב אורי שרקי

הבאות: "וְהוּא כְּזָרַע גֹּד לְכֵן וְטַעְמוֹ כְּצִפְיֹחַת בְּדָבָשׁ" (שמות טז, לא). מה פירוש המילים "גד" ו"צפיוחית"? ניתן לדעת זאת על ידי השוואה לספרות הכנענית ולשפות אחרות הקרובות לעברית, וידיעה זו תקרב אותנו להבנת הפסוק. הבחינה המדעית של התנ"ך, אם כן, איננה ביקורת המקרא.

התהוות השיטה

הראשון שהעלה את הרעיון של ביקורת המקרא בצורה שיטתית היה הפילוסוף ברוך שפינוזה, בספרו 'מאמר תיאולוגי מדיני'. שפינוזה טען שהתורה לא נמסרה למשה רבנו מן השמים אלא הורכבה ממספר מקורות בדורות מאוחרים יותר. טענה זו פותחה לאחר מכן על ידי צרפתי פרוטסטנטי בשם אסטרוק,² והגיעה לצורתה המגובשת בספריו של התיאולוג הגרמני ולהאוזן.³ לימוד ביקורת המקרא בדרך כלל מתבסס על שיטתו של ולהאוזן, למרות שקיימות שיטות נוספות.

ולהאוזן טען שקיימים חמישה מקורות שונים לתורה, שאוחדו בידי עורך (רדקטור). זו הייתה המסקנה שאליה הוא הגיע לאחר שבחן את הכתוב ומצא בו חמישה סגנונות שונים.

לדוגמה, המחבר לעיתים מכנה את האלוה בשם "אלוהים", ולעיתים בשם הו"ה - מסקנה:

פסבדו-מדע

ביקורת המקרא היא שיטה כביכול-מדעית ללימוד כתבי הקודש. מדוע כביכול-מדעית? משום שהיא בנויה על הנחת יסוד שלא הוכחה מעולם - שלא תיתכן אפשרות של נבואה. מהנחה זו הגיעו מבקרי המקרא למסקנה ההכרחית שהתורה אינה מן השמים, ולכן צריך לבדוק מתי הוא חובר, על ידי מי, לאיזה צורך וכדומה. שיטה זו נלמדת במוסדות רבים בעולם ובפרט בישראל,¹ ולכן יש לתת עליה את הדעת.

הנטייה הרווחת בציבור היא לשייך את ביקורת המקרא ללימוד המדעי של המקרא, למרות שמדובר בשני תחומים נפרדים זה מזה. בניגוד לביקורת המקרא, לימוד מדעי של המקרא הוא דבר מבורך. מדובר בשימוש בכלים מדעיים כדי לברר את דבר ה' המגיע אלינו. לדוגמה, התורה מתארת את המן שאכלו ישראל במדבר במילים

1 זוהי תופעה מעניינת שביקורת המקרא קמה והתבססה גם על ידי יהודים. ניתן להקביל תופעה זו לשאלתם של בני ישראל (שמות יז, ז): "הֲיֵשׁ ה' בְּקֶרְבָּנוּ אִם אֵין" - שאלה שמבטאת ספק גמור - שבאה מיד לאחר יציאת מצרים. כשאדם חווה חוויה עמוקה במיוחד, אחת התגובות שיכולות להיווצר כתוצאה מכך היא דחייה גמורה. לדוגמה, הכחשת השואה נולדה דווקא מפני הטראומה האדירה שהיא הותירה. או להבדיל, ההתגלות בהר סיני הייתה מאורע כל כך משמעותי, והשפעתו נותרה צרובה בנפשם הקולקטיבית של היהודים, עד שאין להתפלל שקמים לו מכחישים.

2 פרופסור ז'אן אסטרוק, 1766-1684.
3 יוליוס ולהאוזן, תיאולוג פרוטסטנטי, 1844-1918.

ממקום למקום. אפשר בקלות לומר שמדובר במחברים שונים ולטעון שמי שכתב את 'מורה נבוכים' לא כתב את 'הלכות תפילה', וכי מי שכתב את 'הלכות תפילה' לא כתב את 'הלכות מלכים'. רק שיש בעיה עקרונית בהסבר הזה - אנו יודעים כעובדה היסטורית מתועדת שהרמב"ם הוא זה שכתב את שני הספרים הללו מתחילתם ועד סופם.⁴

אפשר לנסות עוד ולטעון שהסתירות מקורן במחבר אחד, אך הן נעשו מתוך פיזור הדעת או מתוך חרטה על הרעיונות הקודמים, ולכן אין טעם לנסות וליישב אותן.

לאחרונה התפרסם מחקר על ספר 'הכוזרי' שבו הכותב מעלה סתירה חריפה: במקומות מסוימים רבי יהודה הלוי נוטה בקיצוניות לעבר הפילוסופיה, ובמקומות אחרים הוא קנאי לאומי שרואה בארץ ישראל ובעם ישראל את מרכז הבריאה. לכן לדעת החוקר קיימות בהכרח שתי תקופות בהגותו של רבי יהודה הלוי: התקופה המוקדמת והתקופה המאוחרת. בראשונה הוא נוטה לכיוון הפילוסופי ובשנייה לכיוון הלאומי. לפיכך ניתן לחלק את הפסקאות השונות בספר 'הכוזרי' לארבעה סוגים: פסקאות השייכות להגות המוקדמת, פסקאות השייכות להגות המאוחרת, פסקאות בהגות המוקדמת המבשרות את ההגות המאוחרת ופסקאות בהגות המאוחרת שהן שרידים מהגותו המוקדמת.

החיסרון המרכזי במחקר עב כרס זה (כשלוש מאות עמודים) הוא שגדלותו של רבי יהודה הלוי נמדדת באמות מידה קטנות. קל וחומר כשמדובר בספרי הנבואה, בהם המחבר איננו רק אדם גדול אלא מוסר את דבר ה' מן השמים. צריך להתייחס בכובד ראש לסתירות שבתוך הדברים ולראות את המורכבות שבמסר האלוהי במקום לנסות להכחישו.

4 עיין מאמרי הראיה עמ' 115-146.

יש מחבר שהוא 'אלוהיסטי' (מקור 'א'), ויש מחבר שהוא 'הוייסטי' (מקור 'י' - מלשון הוי"ה).

לטענתו של ולהאוזן, העורך המקראי, שחי לאחר התפשטות האמונה המונותיאיסטית בישראל, איחד את שני השמות לשם אחד: "ה' אלוהים" (מקור 'י"א').

מקור נוסף הוא המקור הכוהני (הנקרא 'כ'). לכוהנים הייתה תורה משלהם שעסקה בעיקר בפולחן, ולכן ההשערה היא כי הטקסטים שמתארים את עבודת הקרבנות נכתבו על ידי כוהנים. כמו כן, רשומות מנהליות כגון מגילות יוחסין, מפקדים, רשימות ערים ומסעות, מיוחסים למקור הכוהני מתוך הנחה שהכוהנים היו פקידים פורמליסטים.

המקור החמישי הוא ספר דברים (או 'ד'), אליו מייחסים גם את ספר ישעיהו). בספר דברים קיימים שינויים מהותיים בתוכן ובסגנון ביחס לשאר החומשים, כגון, האמונה שהאלוה הוא אחד. הנחת היסוד של ולהאוזן הייתה שהעברים בתקופת משה רבנו האמינו באלים רבים, למרות שאין לכך זכר בתורה, ולכן יש להסיק שמי שכתב את חומש דברים חי בתקופה מאוחרת בהרבה. חמשת המקורות הללו, המסומנים באותיות: י, א, יא, כ ו-ד, נערכו על ידי העורך של התורה, המסומן באות ר - רדקטור.

לא קשה לזהות את השטחיות, הילדותית כמעט, שיש בשיטה זו. ולהאוזן נפגש עם טקסט שמכיל סתירות פנימיות, ובמקום לנסות להבין את הכוונה שעומדת מאחורי הדברים, פטר את עצמו בעצלות מחשבתית וטען כי מדובר במחברים שונים.

למעשה ניתן ללמוד באותו אופן את הרמב"ם: 'מורה נבוכים', סגנון הכתיבה והרעיונות נראים שונים בעליל מאלו שב'משנה תורה', וכמו כן, בספר 'משנה תורה' עצמו יש סתירות

לשתף את הגוף

יובל פרוינד

אֹתָם הַחֲסֵרוֹנוֹת שֶׁשִׁחַזְזוּתֵיהֶם בְּאִים כְּלָפֵי הָרוּחַ,
הֵם מְעוֹרְרִים בְּנו פְּלִצוֹת וְזוּעָה,
כְּשֶׁהֵם שְׂרוּיִים בְּבֶשֶׂר, הָרִי הֵם כְּמִלַּח הַמַּמְתִּיק אֶת
הַכֹּל,
וּכְחֻמְרָא עַל דּוֹרְדֵיֶּא.
עַל כֵּן לֹא יִתְחַכֵּם הָאָדָם עַל יוֹצְרוֹ,
אֲשֶׁר יִצְרוֹ בְּחֻמְרֵי מֵלֵא נְטִיּוֹת הַמְרִיּוֹת,
אֶף שְׁנֵרָאִים לוֹ שֶׁהֵם הֵם עוֹכְרֵיו.

הניסיון להתנתק מן הגוף הוא ניסיון עקר. התחכמות מיותרת. האדם שופט את גופו על-פי רוחו ודן אותו לכף חובה - הוא פראי, עיוור ועלול לכל הרעות שבעולם. ממילא הוא אינו נחוץ - ואם ניתן לברוח ממנו או לפחות להתעלם ממנו - הרי זה משובח. החשבון הרוחני לכאורה נכון אבל הוא חלקי ולכן הוא מתעתע. הוא לא מתחשב בכריאה האלוקית שכרכה את החומר עם הרוח יחדיו. דווקא ביחד. מדוע? הרב קוק רומז כאן בפסקה להשפעות שהחומר פועל על הרוח על-פי הדימוי של המלח (בבשר ובתבשיל) ושל השמרים (ביין). המלח שמעניק את הטעם ואת השימור מדמה את כוחות העונג והקיום והשמרים המתסיסים את היין מדמים את החיוניות והיצריות שגורמים להתחדשות ולהתעוררות של האדם כולו.

ואף על פי כן, למרות היתרונות שמציין הרב קוק, הגוף נדמה לנו לא פעם כאויב. הוא רודה בנו ללא אבחנה מתיש אותנו בתביעות נוקשות ואינו יודע שובע. הוא מושך אותנו למקומות שאיננו רוצים להיות בהם ומשפיל את קומתנו

לפעמים ע"י מה שמתאמצים להיות מדובק ברוחניות עליונה, מתרוממים כל כוחות החיים הרוחניים למעלה בעולם המחשבה העליונה, והגוף נעזב מן הנשמה, וע"י זה המידות הרעות שולטות בו. ואח"כ כשהסתכלות הרוחנית העליונה נגמרת, וכח החיים חוזר לרגילות שלו, מוצאת הנשמה את הגוף שבור בקלקולי תכונותיו, ומתחילה מלחמה פנימית גדולה ומסוכנת מאד. (אורות התשובה יד ב)

כאשר תהליך התשובה והתיקון רובו ככולו רוחני-מחשבתי ומרוכז ברגשות הפנימיים - הגוף נזנח. התהליך של השינוי אינו נוגע אליו. הגוף זקוק לטיפול מיוחד משלו וכאשר אין עושים עמו דבר נוצר נתק בינו ובין הנפש. היא מתפתחת ומשתכללת והוא כמו מושלך לגחמותיו. הפרידה הזאת מקצינה את הגופניות. מחזירה אותה אל המחוזות הפרימיטיביים. מפקירה אותה. המצב הזה שברירי ומסוכן מכיוון שהאדם מרגיש שחיו קיבלו תנופה והגוף רק מפריע ומעכב אותה. ממילא הוא מתכחש אל הגוף או מכריז עליו מלחמה, וכשמתעמתים באופן חזיתי עם הגוף בדרך כלל מפסידים..

אִם יִבְקֹשׁ הָאָדָם לְהַפְךָ אֶת הַבֶּשֶׂר לְרוּחַ
לְתַדְדֵשׁ לוֹ טֵבַע שְׂאִינוֹ הוֹלְמוֹ,
לֹא יַעֲלֶה בְּיָדוֹ מְאוּמָה.

הגוף מלא ברצונות מוסתרים. רצון מוסתר הוא רצון כזה שיודע מה הוא רוצה אבל לא יודע למה הוא רוצה. בדרך-כלל אנחנו מכנים אותו בשם 'יצר'. הגוף רוצה לשרוד, הגוף רוצה לאכול, הגוף משתוקק לתאוות. הוא חותר אחר המטרה באופן אינסטינקטיבי. מייד. ללא כוונה. ללא צורך במשמעות. כאן נכנס רצון הלב. ככל שהוא ערני ומכוון הוא יודע להסביר לגוף את נטיותיו. להאיר על הטבעיות הפיזית את התוכן הפנימי של התנועות המתרגשות בה בעוצמה.

את הדו-שיח הפנימי הזה בין רצון הלב לבין הרצון שבגוף מכנה הרב קוק 'מזיגה רוחנית'. השניים הופכים לאחד. זה לא פתרון קונפליקט, פשרה שבין תביעות החומר לבין דרישות המוסר אלא תהליך של יצירה משותפת. הרצון לא נמצא רק ברוח ומשליט סדר בחומר העיוור. הגוף מלמד לא מעט את הרוח מהו רצון החיים. ובמקביל, הרוח מסבירה פנים כלפי הגוף ומלמדת אותו מה יש בו - מה פשרן של אותן נטיות 'סתמיות'.

אולם היצירה המשותפת דורשת הרבה מאד משני הצדדים. היא מחייבת את הרצון שבגוף שלא לחיות על-פי טבעו ולפתח חושים ששומעים את ההד של הרצון שבלב. להיות מוכן להתכחש לגירוי האינסטינקטיבי ולהתרגל לחפש משמעות בכל התעוררות. היא מחייבת לא פחות את הרצון שבלב לנטוש את אוויר הפסגות הרוחני, אליו הוא כל-כך רגיל, לטובת צלילה אל מעמקי תאוות הבשר וחיפוש של דברים נאצלים בקרבן. להביט מחדש על החומר לא כעל אילוץ שמעכב את פריחת החיים אלא ככלי שנושא את ברכת החיים.

עד עפר. לא לחנם רוצה האדם להשיל מעליו את הגופניות. להשתחרר מן היצרים שלופתים בכוח, מן הדמיונות שמחזירים אותו שוב ושוב אל החייתיות והקטנוניות. לצאת מן המעגל החוקי והמכאני. לצאת מן הגוף כדי להצליח לחשוב צלול. כדי להיות אדם.

לרב קוק ברור שהגוף חייב להשתתף בתהליך התשובה, שחייבים את הדרך לתרגם את תנועות הרוח לשפת הגוף. לא לנסות להפוך את הבשר לרוח, לנסות למצוא אורח חיים שמחבר בין הרוח והבשר. לחפש את הנוסחה שמאפשרת לכל אחד מהם להתקיים ולהעניק לזולתו הפרייה וצמיחה.

השלב הראשון בתקשורת שבין הנפש לגוף היא ההכנה העמוקה של האחדות ביניהם. הכרה בכך שאלו אינן שתי מערכות מנוגדות שצריכות לסבול אחת את השנייה. אלו שתי מערכות ששייכות לאותה דינאמיקה ושזקוקות אחת לשנייה כדי שהחיים יתממשו במלואם. היצר אינו חיה רעה שצריך לזרוק לה ליטרת בשר ואין לה שיג ושיח עם מה שעובר על הלב. הגוף אינו מערכת טכנית חסרת אנושיות. יש קשר סמוי שקיים כל הזמן. זיקה בין מה שהגוף מעלה ומעורר לבין מה שהנפש חפצה. בין מה שהאינסטינקט יוצר לבין מה שהלב מתכוון.

**יש רצון גלוי בתוכיות הנפש, רצון הלב,
ויש רצון מסותר בכללות הגוף.**

**הרצון שבלב כשהוא מתגלה לטובה, בהארתו,
מוציא מן הכוח אל הפועל,
את הרצון המסותר שבכללות החיים,**

וכאן נעשה מזיגה רוחנית נפלאה ויצירה גדולה.

(אוהק ב שסח)

"החפץ באמת לשנוא את הגאווה יזכה לענווה אף על פי

שנראה לו בתחלה שהוא רחוק ממנה"

(הרב קוק, מידות הראיה, גאווה יד)

"הצופה לבית ישראל"

יהודי מזרח - בארץ ישראל
אבישי אלבוים

דן שלזינגר, מבעלי הוצאת "סיני", הוציא לאור (תל אביב תשס"ה 2005) חוברת מיוחדת לסיקור עמדתו של הרב קוק בפרשה זו בשם: "לא לעולם מועקה...". שם החוברת לקוח מתוך שיר שמצא דן שלזינגר בכתב יד קדשו של מרן הרב קוק מאותם ימים סוערים. באמצעות השיר אנחנו נחשפים לנעשה מאחרי הקלעים בחדריו הפנימיים של הרב קוק זצ"ל.

מרן הרב קוק זצ"ל לא עשה שיקול אישי, ויצא למערכה, אף שברור היה לו שיפסיד בה הרבה מהפופולאריות שלו, כשיצא נגד הממסד בארץ, שנשלט אז על ידי תנועת העבודה.

דוגמא לכך מצאתי בחוברת "הצופה לבית ישראל" שפרסם יוסף משה קרומר.

כחלק מ"נביאותו" ניסה יוסף משה קרומר להפיץ את החוברות שלו בכל חוג אפשרי בארץ ובחו"ל.

כדרכם של חיבורים שונים פרסם הוא מכתבי תמיכה שנינתו לו בראש החוברת, וביניהם מכתב תמיכה אישי שהעניק לו הרב קוק. (יש להדגיש כי המכתב - אישי - ואינו הסכמה לספר !!)

להלן ציטוט חלקי בלבד, מן הספר, כלשונו:

"לבסוף, עלי להעיר הערה קלה: בכ"ה אדר ש"ז בשעה 9 בערב, הייתי בפתח תקוה אצל ההסתדרות, ושם הצעתי בחינם לפקידים את ספרי "הצופה לבית ישראל", אבל כשאחד מהם הציץ וראה בעמוד הראשון את השם "הרב קוק" נרתע וענה

ה' יוסף משה קרומר היה יהודי מזרח, שהסתובב בארץ ישראל, בגרמניה ובאנגליה במחצית הראשונה של המאה ועשרים. בין השנים תר"ע-תרצ"ד (1910-1934) הוא כתב תזכירים לארמון הקיסר הגרמני וילהלם השני, מכתבים למוסדות יהודיים כגון הנהלת הקהילה היהודית בברלין ומודעות למערכות העיתונים הגדולים בארץ ובחוץ לארץ.

בכל אלו, הוא התנבא על אסונות שיבואו בעקבות חטאי האנושות. "נבואות" אלו הודפסו על ידו בחוברות "הצופה לבית ישראל" (ירושלים תרצ"ד 1934), שחולקו חינם לכל.

בעלעול בחוברות מצאתי שתי התייחסויות מעניינות הקשורות לרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, רבה הראשי של ארץ ישראל באותם ימים.

א. הרב קוק ורצח ארלזרוב

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל היה ידוע כחיבתו לחלוצים בוני הארץ ובקרבתו הרעיונית לפועלי ארץ ישראל.

פרשת "רצח ארלזרוב", ממנהיגי היישוב, בשנת תרצ"ג (1933) העיבה על מערכת היחסים בין הרב קוק זצ"ל לפועלי ארץ ישראל והעמידה חייץ גבוה ביניהם. ברציחתו של ארלזרוב נחשד אברהם סטבסקי, איש התנועה הרביזיוניסטית. הרב קוק התנגד בכל לבו ובכל נפשו לחשדות כנגד אברהם סטבסקי ונלחם לזיכויו מגזר דין מוות שנגזר עליו.

שיעשה נסים גלויים, כדי לזרז את הגאולה:

בהזדמנות זו אמרתי לד"ר ברסלואר שאני אהיה אולי מוכרח להמליך את ... והראיתי לדוגמא את מעשי אליהו הנביא שהיה מוכרח להמליך את יהוא במקום אחאב, בכדי שיהוא יוכל להשמיד את בית אחאב הרשע, באותו מעמד הצעתי לד"ר ברסלואר שמוכן אני להראות נסים ונפלאות גלויים, בכדי שהיהדות הגרמנית תחזור למוטב ותבוא לידי הכרה כי ישנו רק אל אחד בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד.

אותו הדבר הצעתי גם כאן בארץ ישראל למרא דאתרא, והוא ענה לי שאם אפילו אעמיד את השמש בצהרים כיהושע בגבעון, אין ברצונו לראות את הדבר הזה.

("הצופה לבית ישראל" א עמ' פא, "ויצו יוסף", חלק שלישי לספר "הצופה לבית ישראל", עמ' יז)

*הכותב - מנהל 'ספריית הרמב"ם, בית אריאלה' בתל-אביב.

בקול ובחימה גדולה: "לא ניקח את הספר הזה כי רב העומד לימין רוצחים, לא נוכל לקחת ולקרוא ספר שבו הוא נזכר וכו'"

הסנגוריה שלי על כבוד הרב הראשי נשאר מעל... נשאלתי בתור תשובה:

"ה' קרומר הלוא הנך יהודי חרד, ולו היינו נותנים לך ספר מן הנוצרי, האם היית מקבלו?" אמת שלא! וכן הדבר לפנינו. "רב העומד לימינם של רוצחים, אין אנו מקבלים בהחלט, ספר שבו נזכר שמו" (עמ' כא).

כך ארע לו כשהציע את החוברות לחברי ההסתדרות בפתח תקוה.

ב. דעת הרב קוק על נסים ונפלאות

כדרך של טיפוסים משונים, היוצאים ובאים בבתי רבנים, הגיע המחבר גם הוא לביתו של הרב קוק והביע בפניו את הגיגי לבו ומחשבתו. קראו נא להלן, מה השיב לו הרב קוק על הצעתו

BEIT HAHAN KOOK
בית הרב קוק
וזאת לראייה ע"פ

האגף
לחברות
יהודיות
וצורים חיבורי למעשה

משנכנס אדר מרבין בשמחה

מרכז מחקר ולימוד
בירושלים
www.jewishresearch.org

במוצאי שבת פרשת 'ויקהל' כ"ה אדר א (2.3.19) שבת מברכים תתקיים אי"ה מסיבת 'מלוה מלכה' בשעה 20.30 בערב ב'בית הרב', רח' הרב קוק 9 ירושלים.

בסימן שירת חסידות מודז'יץ

בתננית

הרב מנחם בורשטיין:

על "הגלוי והנסתר במגילת אסתר"

מקהלת 'בת רון'

בראשות החזן-הזמר:

ר' אברהם יעקב טיילור הי"ו

בלווי הפסנתרן אסף נווה-שלום נ"ו

כיבוד קל

דמי השתתפות בהוצאות 20 ₪

באור צעיר

בראי"ה ובהתבוננות פנימית

אייט 2676

לאחרונה עסקנו בעצבות וסיבותיה. עתה נעבור לשמחה.

נער

“על עצבות ושמחה” (חלק ד)

ולכן אם נחבר את החיים שלנו לדבר גדול ומשמעותי - מזה תבוא השמחה האמיתית.

“דָּבָר שֶׁהוּא לְמַעַל מִמְדַּרְגָּתוֹ... וְדָאֵי שְׂרָאֵי הוּא לְשִׂמְחָה” (מוסר אביך עמ' כב).

“חיים קטנים” - משעממים, כאילו כל העולם זה רק להצליח כלכלית ולהשיג מעמד חשוב. ודווקא לחיות “בגדול” ולהתמקד בכלל החברה ובמטרה נעלה שמעבר לחיים הפרטיים שלי, מביא לשמחה וסיפוק.

“הַשְׂמִיחָה הָעֲלִיּוֹנָה מִתְגַּבֶּרֶת דּוֹקָא ע"י בְּטוּל גְּמוּר שֶׁל מַהוּת עֲצָמוֹ... וְהַחֲפִיץ מִתְגַּבֵּר לְאַשְׁתָּאבָא בְּנוֹפֵא דְמִלְכָא (= לְהִשָּׂאב בְּגוּף הַמֶּלֶךְ), בְּשִׁלְמוֹת אֵין סוּף שֶׁל נַעַם הָעֲלִיּוֹן” (קובץ א' שיב).

אז כדי לשמוח צריך - להעצים את מה שאנחנו עושים. לראות למשל שלסדר את הבית - בונה משמעת עצמית ולהיות אדם מסודר. ובהליכה לבית ספר - את פיתוח האישיות שבי.

ובכלל לראות שהחיים שלנו הם חלק ממסע היסטורי, בו אנו נושאים את הלפיד שהועבר מאבותינו הלאה עד הניצחון הסופי של הטוב. כך שבסוף מתגלה שהחיים האמיתיים שלנו, הם “הסרט” הכי מרגש...

מחזמנים לשאול ולהגיב בכל עניין.
omerymh@gmail.com עומר דוידוביץ

יש מי שלא רוצה לשמוח?! אבל האם אנחנו באמת יודעים איך לעשות זאת?

לשם כך העולם המציא תעשיית בידור ענקית: סרטים, בדיחות, שירים, “קטעים ויראליים” - ואלו רק קצה הקרחון. העולם היה אמור להיות מאושר, אז מדוע הוא לא? כי כל זה אינו שמחה, אלא הסחת דעת כדי “לחיות בסרט”, כדי שלא נשמע את “שירת העצבות” עליה דיברנו בפעם הקודמת. אבל העצבות נשארה שם, ומחכה לנו...

“יֵשׁ שְׁנַי אֲפָנִים לְשִׂמְחָה אֶת הָאָדָם, הָאֶפֶן הָאֶחָד הוּא לְשִׂיחָ מִמֶּנּוּ אֶת עֲמָלוֹ וְלַהֲסִיחַ דַּעַת מִכָּל הַדְּבָרִים הַמְעַצִּיבִים. אֲמָנָם שִׂמְחָה זוֹ אֵינָה שְׁלֵמָה וּמִתְמַדָּת, כִּי הֲלֹא הַדְּבָרִים שֶׁהָאָדָם מִתְעַצֵּב עֲבוּרָם הֵם קִיָּמִים וְנִמְצָאִים וּמְעַרְבָּבִים אֶת שִׂמְחָתוֹ” (עין אי"ה ברכות פ"ה טו).

אז איך כן? ראינו בפעמים קודמות, שהבריחה מחיינו “לסרט אחר” נובעת מכך שאנחנו מחפשים משהו גדול.

אורחים לשבת

הרב שמואל רבינוביץ רב הכותל והמקומות הקדושים

הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל הוא עבורי אות ומופת לאהבת עם ישראל, ארץ ישראל ותורת ישראל;

אך לא פחות מכך ייזכר בתודעתנו, בחיינו ובעשייתנו יום יום, כגדול המגינים על קדושת הכותל המערבי. כנגד דרישותיו המחוצפות של הוואקף המוסלמי ומדיניותו הרופסת של הכוכב הבריטי. נגד כל אלה כתב ללא מורא:

“ידע ישראל, את אשר נעשה לשריד מחמדו, וידעו עמי התרבות כולם... ויראו לתקן את המעוות ולא יוסיפו לנגוע עוד בנחלת קודש קדשים; וידעו ויכירו מי הוא זה העומד אחר כתלנו.”

יהי רצון שנזכה לקיים את צוואתו הקדושה גם לנוכח אתגרי השעה.

חידה ?

שניים - נקובים בשמם בפרשתנו להיות מבצעי עשיית המשכן במדבר, על שמו של אחד מהם - הוקמה בימינו “האגודה לאמנות”!
כיצד הגיב מרן הרב זצ"ל על תופעה זו?

הפתרון לחידה הקודמת: “ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי... ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה בתבונה ובדעת...” (פרק לא א-ב ורש"י שם)
אמו של מרן הרב זצ"ל - הייתה ממוצא של אדמו"רי חב"ד!

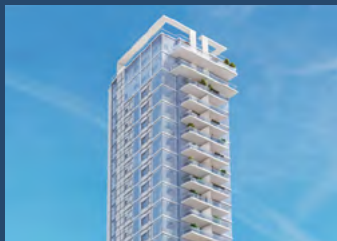

PERI VIEW בת-ים

להתקרב לעיר, להתחבר לים

בניין מגורים יוקרתי במרכז הסיטי החדש של בת-ים. בעל מפרט טכני עשיר עם 34 קומות - 2 קומות מסחה, 7 קומות משרדים מדהימים ו-25 קומות מגורים עם דירות 2,3,4,5 חדרים ופנטהאוז. באו ליהנות מנוף עוצר נשימה המשקיף על חופי העיר ממבחר דירות במחירים אטרקטיביים וממיקום מושלם בקרוב לצירי תנועה מרכזיים, בקרבה לרכבת הקלה ובמרחק 5 דקות הליכה לים.

דירות 3 חדרים

החל מ- 1,390,000 ₪

דירות 4 חדרים

החל מ- 1,590,000 ₪

מנהלת אלעד פרי

*5066

בכפוף לתקנון החברה. הדמיה להמחשה בלבד. טלח.

'בית הרב' | וזאת לראי"ה (ע"ר)

רח' הרב קוק 9 ירושלים 9131002. טל' 02-623-2560

www.beit-harav.org.il

beitharavkook@gmail.com

בית הרב קוק ירושלים

אור לציון

אורות אברהם
מוסיפים אור

רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש. נס ציונה

www.orotavraham.com

טלפון 052-388-3322

timor@eldadperi.co.il

יוצא לאור ע"י 'אורות אברהם' בשיתוף ישיבת ההסדר והגרעין התורני ראשון לציון ו'בית הרב' ירושלים ת"ו

עריכה: הרב יוחנן פריד | עימוד ועיצוב: סטודיו דראור

מדור הילדים ואור צעיר: כתיבה ועריכה: אביטל לוי והרב עומר דוידוביץ', איור: רגנה אנסבכר. ייעוץ פדגוגי - ד"ר רונאל עטייה ('אורות ישראל')